

BARCELONA, NECESSÀRIAMENT METROPOLITANA.....

Estem davant d'un fet com a mínim diferent a anys anteriors. Per primera vegada la Llei de creació de l'Àrea Metropolitana de Barcelona ha arribat força lluny al Parlament de Catalunya. Potser ara, com mai en altres moments, tenim la possibilitat de poder comptar amb un instrument nou per intentar donar resposta a realitats, reptes i problemàtiques que es plantegen en aquesta aglomeració de més de 3 milions d'habitants¹.

No podem negar que és un moment interessant per fer una reflexió sobre present i futur d'aquest àmbit territorial, reflexió que ve a sumar-se a un nombre important d'aproximacions i treballs² que des de fa molts anys molta gent, i des de diversos àmbits, ha intentat realitzar, en un debat ric i profitós que ara, d'alguna manera, es cristal·litza en aquest projecte en la seva dimensió institucional.

Les institucions metropolitanes i els ajuntaments que en formen part han pres una decidida iniciativa per abordar uns dels temes que han constituït alguns dels aspectes centrals en el nucli del debat sobre el futur de Barcelona i la seva àrea metropolitana, com reiteradament ha insistit i defensat l'Alcalde Hereu, i tal com ho havien fet prèviament els Alcaldes Clos i Maragall. L'aposta de l'actual govern municipal de Barcelona i de les institucions i ajuntaments metropolitanos ha estat clau per avançar en aquest procés, que, més enllà del resultat institucional (que tothom des del món local espera sigui positiu i es pugui comptar amb la llei abans de la finalització de la present Legislatura del Parlament de Catalunya) marcarà un abans i després, atenent al fet que el propi debat ha significat i conformat de manera diversa el present i futur de l'Àrea.

És per això que si be cal avançar en una realitat institucional, el fet aquest no ens ha de fer perdre una visió més àmplia de la situació i els reptes que planteja avui dia una metròpolis com la de Barcelona.

Definint la metròpolis

Dèiem en el títol "Barcelona, necessàriament (i podríem dir *contundentment*) metropolitana....". Diem això perquè una cosa és ben segura. El fet metropolità Barceloní, amb o sense llei, amb o sense serveis compartits, amb o sense

¹ Partim del fet de la realitat del que s'anomena Àrea Metropolitana de Barcelona, conformada pels municipis de les tres entitats avui existents. Si prenem altres lectures de regió podem comptar amb un espai de 4.500.000 d'habitants.

² En són moltes les referències possibles. En primer lloc els propis ajuntaments que en formen part de les tres entitats metropolitanes (Medi Ambient, Transport i Mancomunitat de Municipis) que no han deixat (polítics i tècnics) d'intentar mantenir viu el debat sobre la qüestió. També al Pla Estratègic, l'Institut d'Estudis Regionals i Metropolitanos, Barcelona Regional, l'Institut Cerdà, els col·legis i associacions professionals (Arquitectes, Ciència Regional, Societat Catalana del Territori...), l'Associació de ciutats metropolitanes "Metròpolis" , un llistat tant extens de gent que ha treballat intensament per mantenir el debat a l'alçada de la realitat que representava, sense oblidar-nos de molta gent que des d'institucions, àmbits acadèmics o espais d'opinió han mantingut permanentment una reflexió activa i dinàmica respecte a aquest debat, i a la necessitat de restituir les institucions injustament dissoltes fa 30 anys.

polítiques comunes, existeix, malgrat voluntat, vocacions, desitjos o neguits. Si uns volen la nova institucionalització més que altres, si uns la qüestionen, li tenen por o admiració, la volen aviat o més tard, no per això Barcelona deixarà de ser una cosa que la defineix ja: la seva conformació i identitat metropolitana, que ja en forma part de l'imaginari col·lectiu de manera irreversible.

Ara bé, probablement cal fer un aggiornamento de la definició a la situació actual. Els nous fenòmens de comunicació, d'interacció, de globalització ha canviat el fet de com aproximar-nos a aquestes noves realitats.

Es per això que diem que definir una metròpolis, segurament, no és un acte simple ni mecànic. Podríem apuntar a definicions per volum d'habitants, o a distàncies entre punts extrems de continus urbans, o categoritzacions elaborades per autoritats polítiques o científiques. Fins i tot podríem, en una estructura territorial radial (com som les àrees metropolitanes normalment), establir un sistema de jerarquies i dependències per definir-les, o apel·lar a una certa noció de capitalitat de la qual depenen territoris subordinats. O fins i tot una definició producte d'una certa mixtura conceptual dependent del territori que s'analitza.

És per això que no podem dir que una definició de metròpolis és unívoca, al menys en el seu contingut descriptiu. Hi ha grans metròpolis que en són capitals, hi ha que en són nusos de comunicació, hi ha que en són des de fa 60 anys o 200, hi ha que en tenen 20 anys, i que han crescut de manera massiva en períodes relativament curts de temps, i hi ha que són la unió de dos grans ciutats amb un seguit de viles i pobles que les inter connecten. Hi hauria prou exemples per un nombre important de tipologies. I no cal oblidar que el propi terme de "metròpolis" als segles XVII, XVIII i XIX feia referència a alguna cosa llunyana, amb poder econòmic i polític, i de la qual "allende los mares" es depenia a tots els efectes.

Qualsevol metròpolis es podria definir com un fenomen que provoca que un pol urbà (i aquí recolliríem la idea de magnetització, gravitació, polaritat, nucli d'atracció, força d'alguna manera centrípeta.....) produeix un efecte d'aglomeració al seu voltant (agrupació, agregació, sumatòria, conjunció, concurrència.....) en un context geogràfic – social – territorial que provoca una circulació de gent, informació, coneixements, economia, productes, diners, vehicles, poder, relacions humanes, riqueses, intangibles, valors afegits, identifications, sentiments,..... conceptes diversos i en alguns casos difusos que en formen part dels atributs definitoris d'aquest espai.

La metròpoli esdevé, doncs, un lloc que genera fluxos de tota mena, però no només materials i concrets, si no també immaterials i desdibuixats, molt estables o efímers, i que és capaç de generar amor i odi, filies i fòbies, proximitat i llunyania, atracció i rebuig. És un espai que agafa identitat per propietat i reconeixement, però també per diferenciació. Se és d'aquí, perquè no se és d'allà. Serveix per amalgamar relacions i per crear nexes d'afecte, pertinença i arrelament. Però en qualsevol cas té una certa funció delimitadora i ordenadora. Marca uns espais, dibuixa uns escenaris, estableix uns fluxos, aporta unes informacions, regula unes sinèrgies.

Quan a molta gent a diversos indrets se li pregunta d'on és, diu clarament una referència que fa a un nom concret, per més que visqui a 50 i a vegades a 100 km del lloc de referència. Tothom s'apropia de la marca de la metròpolis, que esdevé un lloc amb multi propietat referencial.

Es per això que la definició dels espais, dels límits que la conformen es pot tornar difús, i per tant, més que un element negatiu, es conforma en la seva gran potencialitat. La metròpoli, en tant que lloc necessari de moltes menes d'espais de trobada i circulació, esdevé un lloc de múltiples interaccions, de conformació d'una potent xarxa de reciprocitats, i de creació d'espais i moments que afavoreixen una formidable oportunitat de creativitat i distribució de missatges, projectes, continguts, etc...

Per això, quan ens interroguem sobre els límits d'un territori metropolità com Barcelona ens trobem davant un escenari de notòria complexitat que pot abastar un nombre incalculable de camps sobre els que podem actuar. Territori, mobilitat, habitatge, cohesió social, medi ambient, economia, coneixement, educació.... Molts d'aquests temes prenen una forma metropolitana, i són necessàriament llegits en aquesta clau i escala. I aquestes conformacions es donen més enllà dels límits institucionals o físics. I també es dona en arquitectures variables.

Més enllà de les competències el fet metropolità pot tenir diverses lectures i geometries de conformació depenent dels sistemes sobre el que ha de transcórrer. En termes d'ordenació del territori, de xarxa de transport, de contaminació i qualitat de l'aire, de sistemes educatius, etc., potser no estem parlant d'ídèntics territoris dins d'una mateixa gran àrea geogràfica, i fins i tot podem estar parlant de sub-sistemes diferents en dimensió, volum, competències o projectes. I això també dona a la metròpolis una riquesa i una valor diferencial incalculable.

Ara bé, cal pensar que una aproximació metropolitana des de l'òptica de la ciutadania no és un model unívoc de relació amb les institucions, amb els serveis i amb el propi imaginari que per cadascú i cadascuna dels ciutadans i ciutadanes estableixen amb la pròpia metròpolis. Els residents d'una aglomeració tenen relació variada, múltiple, diversa i complexa depenent dels usos que fan d'allò que brinda la metròpolis, dels ritmes individuals, de les experiències vitals, de les necessitats d'autonomia i de la vocació de participació en la vida col·lectiva.

En aquest sentit la metròpolis és un lloc que per la gent representa el doble sentit d'una singular pertinença, que correspon a una escala percebuda com entre certament distant i un xic abstracta (la metròpoli en sentit genèric, la gran ciutat, amb riscos d'anòmia i reconeixement compartits) i el barri, el districte, el municipi petit, que li donen una identitat propera, sentida, de dimensió petita i distant a la vegada. Aquesta doble escala, correctament treballada, com s'ha donat en el cas de Barcelona, afavoreix de manera radical a minvar les contradiccions i problemàtiques que sorgeixen constantment en les dinàmiques metropolitanes. Potser en aquesta situació singular rau un dels èxits de cohesió social que avui dia té la nostra metròpolis.

En aquest context, les prioritats, preocupacions i problemàtiques tenen aproximacions radicalment diverses i movibles. Es per això que voler encorsetar, delimitar, establir fronteres estrictes amb màxima precisió no serà un facilitador de la relació entre ciutadania i metròpolis, ni tan sols entre els propis municipis de l'aglomeració. És important, doncs, apuntar cap a models concrets de construcció dels espais metropolitans que representin veritablement possibilitats de creativitat, de cooperació, d'interacció, de posicionament competitiu, i de cohesió social.

Barcelona, doncs, es troba en aquesta cruïlla. A vegades hem presenciat un debat fora de lloc de si calia un àrea o no, de com havia de ser, de la seva dimensió i abast, dels seus continguts i programes. Lamentablement podem continuar infinitament aquest debat, crear un àrea o que torni a governar els que la van dissoldre en altres moments i altre cop es puguin minvar les competències de les futures noves institucions proposades avui dia al Parlament de Catalunya (i al dia d'avui d'aquest paper no nascudes en nova etapa). És igual. Barcelona, malgrat tot, serà necessàriament, contundentment i irremediament metropolitana. En la seva dimensió, en les seves preocupacions, en el seu present i en el seu futur.

Algunes dades dels canvis en 20 anys

Quan es va dissoldre la institució "Corporació Metropolitana de Barcelona", aquesta àrea tenia una realitat que ha evolucionat de diverses maneres, fent més complex i original l'escenari actual. Algunes dades il·lustren els canvis dels darrers 20 anys:

- Si bé l'àrea metropolitana ha crescut poc en població, sobretot ha canviat en la seva configuració social: de 3.100.000 habitants a 3.300.000, però ha passat d'un 2% de població estrangera a un 17%. En qualsevol cas continua amb una densitat alta, i el que ha crescut, notablement és la regió metropolitana, que per raons de limitacions de debat al que apel·làvem abans, no entra en el debat institucional de la conformació del nou espai³.
- El seu territori s'ha modificat amb el fet que s'ha passat d'un grau d'ocupació de sòl del 35% (22.500 hectàrees) al 48% (30.500 ha.)
- La mobilitat s'ha transformat de tal manera que de 900.000 viatges per mobilitat obligada s'ha crescut fins a 1.300.000. El parc de vehicles ha passat de 1.500.000 a 1.900.000. I l'ús del transport col·lectiu ha guanyat pes: ara superen els 900 milions anuals, quan el 1996 no arribaven als 700 milions.
- El 1987 l'aeroport no s'havia ampliat (ampliació que es va donar a l'any 1992), i comptava amb 9 milions de passatgers. Ara supera els 30 milions. I amb la nova terminal, fa vint anys inimaginable, té capacitat per a 55 milions de passatgers. I 70 milions en perspectiva amb la futura terminal satèl·lit.

³ En realitat l'únic fet és que el posterga. Tard o d'hora s'haurà de parlar dels espais metropolitans de Barcelona i fins i tot estarem en una dimensió superior a la pròpia Regió en 20 anys.

- El port estava limitat pel riu Llobregat, i ara està vivint una ampliació que en doblarà la capacitat i el situarà com el primer port de la Mediterrània.
- La demanda energètica s'ha transformat de tal manera que en 20 anys ha pujat un 52% (per una població que no ha crescut més d'un 7%).
- La renda familiar disponible metropolitana ha crescut de 8.500 a 15.100 euros.
- La població ocupada ha passat dels poc més d'un milió d'afiliats a la Seguretat Social a gairebé 1.600.000.
- El perfil econòmic de l'àrea és ara més diversificat i orientat al sector serveis, tot i el pes altament fonamental de la indústria.
- El 90 arribaven a Barcelona 1.7 milions de turistes i ara estem ja en els 7 milions.

Aquestes dades són un simple exemple del canvi de l'àrea a major creixement i major complexitat. I això representa abordar un conjunt de noves realitats que són necessàries treballar.

Però per sobre tot ha canviat la societat, i especialment en els temes de comunicació, coneixement, globalització, noves economies i noves conformacions del mercat de treball. Es per això que no podem pensar encara en clau dels anys 70 quan es va dibuixar l'anterior entitat. Cal pensar de manera proactiva i diferenciada de plantejaments anteriors.

Reptes del Segle XXI

La transformació ha estat radical. Es per això que hem de pensar amb quina àrea avui ens trobem i a quins reptes hem d'intentar donar resposta. Amb el seguit de reflexions (expressades de manera sintètica) volem fer una certa aproximació a la realitat actual. El que observem són nous escenaris que hauran de conformar, necessàriament, l'esquema d'aproximació política, programàtica i organitzativa de qualsevol proposta futura relacionada amb aquest territori, elements indicatius dels canvis i de les noves situacions com les següents.

Una transformació social de gran envergadura

Un seguit de constants conformen la realitat social metropolitana de Barcelona que justifiquen la necessitat de fer aquest salt d'escala. D'aquests un dels elements més importants és, de ben segur, el canvi demogràfic arran de nous fenòmens migratoris derivats de fluxos de persones de països d'Amèrica Llatina, del nord i centre d'Àfrica i de l'est d'Europa.

Aquests canvis en la composició de la població repercutiran en la piràmide poblacional amb efectes de diferenciació de perfils entre residents nacionals (menor fecunditat i major proporció de grans/joves; tendència a la piràmide invertida) i no nacionals (major fecunditat i major proporció de joves/grans). Això a mig termini deriva en escenaris complexos de nous serveis, o de noves demandes, i per descomptar de noves articulacions en els models de producció, provisió i prestació d'aquests serveis.

En paral·lel l'àrea metropolitana, com totes les grans aglomeracions, està vivint una transformació que afecta a sectors d'edat molt concrets, i particularment al de la gent gran, amb processos d'envelliment poblacional que provoca realitats associades a aquest nou context: persones grans que viuen soles, problemes d'accessibilitat a l'habitatge per manca d'ascensors, augment de persones en situació de dependència, situació de pobresa de determinats sub-col·lectius de gent gran, "feminització" singular de la pobresa en la gent gran, etc...

No serà tema menor el canvi dels perfils residencials actuals, amb noves concentracions geogràfiques per sectors d'edat, per condicions laborals i per renda. Aquest aspecte té un impacte directe en l'habitatge, en la degradació de certs territoris i en la revalorització d'altres, i amb un cert risc, que requereix una acció decidida i responsable per tal d'evitar la intensificació de nous desequilibris socials dins del territori, d'arrelament d'espais - gueto, i de nous problemes d'exclusió social.

Aquest context provocarà en l'àmbit metropolità l'emergència de majors i noves demandes de serveis producte dels canvis socidemogràfics acompanyat de processos de complexitat afegida en la gestió i prestació de serveis sanitaris, educatius i de serveis socials, amb certs riscos de massificació, d'auto - exclusió de determinats col·lectius i refugi en models alternatius (per exemple l'augment de la demanda d'escola privada) o la manca d'estratègies adequades a les noves necessitats.

Dins dels nous reptes els aspectes relacionats amb la diversitat cultural a les ciutats, i a l'eixamplament del debat identitari es converteix en un aspecte central, que deriva inevitablement en nous desafiaments culturals a les metròpolis pels efectes de la globalització en la cultura amb impacte sobre el debat sobre cosmopolitisme i diversitat de metròpoli -singularitat/ diversitat- i integració i interacció de les cultures diverses.

Economia i Ocupació: vers una economia del coneixement en clau metropolitana

Si hi ha un fenomen que és inevitablement metropolità és el que se'n deriva del mercat de treball i la realitat econòmica en el territori de Barcelona. Està clar que l'impacte directe dels processos de globalització en les formes de producció i de distribució a Barcelona. Aquest procés, acompanyat amb l'avenç dels processos de deslocalització com a conseqüència d'una major internacionalització de les empreses locals i per necessitats d'alt consum energètic i de certes matèria primeres i de reducció dels costos laborals conformen un escenari destacat que requereix una aproximació original que no es pot fer aïllat municipi a municipi.

Tot aquest procés ha de tenir un fort impacte d'aquest fenomen sobre l'estructura productiva, la indústria, els serveis i el mercat de treball canviant el model d'una economia profundament industrial en una economia lligada amb els serveis, amb riscos i perills de deslocalització d'empreses de valor afegit intel·lectual per la competència de països emergents (tecnologia industrial, informàtica, arquitectura, consulting, publicitat, per la competència de països

asiàtics o sud-americans amb capital intel·lectual i preus de mà d'obra especialitzada més baixos). No serà menor la tendència a l'expulsió de les indústries de l'espai metropolità cap a segones i terceres corones amb problemes de reestructuració significatiu del propi mercat de treball local.

El dilema que es presenta no és menor, i radica en el fet de com trobar un espai adequat a les potencialitats i expectatives, moltes vegades superant les reticències que acompanyen aquest tipus de processos. Part del problema es com superar diverses contradiccions que genera el propi espai, com

- el posicionament generalitzat refractari respecte a la implantació de les activitats logístiques, que en formen part també d'aquesta nova economia globalitzada,
- com combinar un model de serveis, amb models tecnològics avançats i amb capacitat de generar noves oportunitats associades a l'economia del coneixement,
- com donar suport a estratègies de superació dels desequilibris territorials en el model de creixement econòmic basat en la capacitat de generar valor afegit, afectant a totes les branques de la producció, ja sigui industrial o de serveis.
- Com distribuir, des d'una certa equitat eficient, la implantació dels centres d'excel·lència al territori, el centres de recerca, el parcs tecnològics – industrials, els emplaçaments d'activitat.
- Com crear un model que no postergui i tendeixi a l'adaptació de les zones obsoletes com promotores d'activitat econòmica.
- Com treballar el tema del capital humà necessari per processos complexos d'evolució econòmica, amb perfils altament especialitzats, i amb forta necessitat de professionals preparats per l'acompanyament integral d'activitats econòmiques de tota mena, des de prestació de serveis bàsics, fins iniciatives d'alt component tecnològic i innovador.

Aquests són alguns dels temes claus dels propers debats. La repercussió d'un posicionament metropolità innovador requereix fer una reflexió i una actuació decidida per tal de preveure mecanismes d'adaptació d'alguns aspectes claus de l'entorn en aquest procés. Com a mínim, a saber, el tema de les infraestructures del territori i la seva relació a les noves demandes dels sectors productius i de serveis pels quals s'aposta, les infraestructures científiques i d'excel·lència i la preparació del capital humà.

Es per això que l'estratègia metropolitana de Barcelona, si vol apostar per una presència i capacitat competitiva (farmàcia, biomèdica, audiovisual, aeronàutica, etc.) en certs sectors, ha de plantejar accions dirigides a les infraestructures, però també atendre a un definit augment de la complexitat del mercat de treball provocant canvis de posicionament bastant severos en temes com formació, relacions laborals, etc., així com la necessitat d'adaptació dels perfils professionals a les demandes de les empreses, i la superació de dèficits de certs perfils i excés en altres, així com el dèficit estès de formació en idiomes.

En aquest context el treball per tal de superar la feblesa estesa en matèria de cultura emprenedora, s'ha de veure acompanyada d'una millora dels mecanismes de recolzament als nous emprenedors, en fórmules d'assessorament i recolzament en cerca de recursos de tota mena així com un aprofundiment en els processos de recolzament a la creació de noves empreses en matèria d'agilització dels processos administratius

Tot aquest procés, per ser autènticament pioners en matèria de capital humà, requereix una lectura singular envers l'avenç progressiu de la participació de les dones en el mercat de treball i en els àmbits de decisió, i cal incorporar a l'agenda metropolitana (tal com s'està fent en la pràctica des de diversos ajuntaments) mesures efectives relacionades amb un nou enfocament en matèria d'usos del temps que superi cultures ancorades en plantejaments que exigeixen superació a curt termini.

En aquest sentit la progressiva predominança de nous models de gestió del coneixement, amb necessitats d'identificar els punts forts i febles per garantir competitivitat (infraestructures, capital humà, espais de recerca i innovació, espais propicis, etc.), contextualitzat en un procés constant evolutiu de les TIC amb repercussions directes en el món laboral, econòmic, científic, cultural i de les llars és un element cabdal del futur escenari econòmic metropolitana. Una acció decidida en aquest sentit és una de les garanties per tal d'evitar els riscos de perdre oportunitats per manca de celeritat en els processos, o d'exclusió social i digital de col·lectius i sectors que no participen activament en aquesta transformació accelerada.

Però aquest model de reactivació en clau metropolitana requereix també un posicionament original en matèria de retenció de talent. La competència internacional en aquesta matèria serà ferotge, sobre tot per l'efecte crida que té USA, els països més avançats i algunes economies emergents que tenen major capacitat actual per absorbir professionals, on la necessitat d'aprofundir en els mecanismes superadors de les dificultats de transferència de coneixement entre les universitats i les empreses es converteix en una fita cabdal.

Territori, planejament racional i paradigma de sostenibilitat

Ara bé, on passa tot això? En un territori finit, poblat, construït i tacat per tot arreu d'infraestructures, de barris rics i zones degradades, de barris amb risc d'exclusió social i polígons industrials obsolets, amb barris nous, i amb barris amb història, i sobre tot amb zones que, construïdes en períodes de forta especulació dels anys 60', si be han tingut accions importants des del començament de la democràcia, arrossegueu encara problemes estructurals de necessària aproximació. I en aquest marc també trobem espais poblats de projecte de nova economia i de la vella. Amb un turisme fagocitador del principal nucli històric, que expulsa del gaudi a molta gent de la metròpolis. I això contraposat amb urbanitzacions que ocupen de manera poc sostenible l'espai urbà, amb nous problemes de mobilitat i demandes de serveis no contemplats suficientment en moments de planificació anteriors.

No és fàcil, i no ho serà, pensar aquest territori sense assumir la radical complexitat que representa la cohabitació de residència, activitat econòmica, mobilitat, estratificació social, usos de l'espai públic, equipaments, infraestructures de serveis,..... La complexitat és la norma.

Es per això que qualsevol vocació ordenadora ha de tenir un esperit i ambició de mira superior al que moltes vegades estem acostumats. Si sempre es diu, el paper ho aguanta tot, podríem afegir: els plànols també. La vocació micro – jacobina del planificador és inercial (i es pot practicar jacobinisme en qualsevol escala). Aquí també. I ho diem des de la posició d'aquells que a vegades cometem aquest pecat de planificació abstracta, sentint-nos ple hereus d'un cert neo planificiosme il·lustrat ("sabem el que hom necessita", i estem legitimats des de les institucions o l'acadèmia per proposar-lo), però que el nou món (aquest que ha canviat tan bruscamment els darrers 30 anys) necessita al menys l'exercici d'interlocució que possibilita escolta, diàleg, participació, reflexió.... El problema és que el diàleg (els antics moviments veïnals no en sou prou com a interlocutors) a vegades tenim dificultats per començar-lo. Però no per això ho hem de postergar o defugir.

Reconeixent la complexitat, al menys hem guanyat l'espai de la reflexió, que en aquests processos no és poc. I mantenim aquesta postura, no tant pels riscos que en té el model planificador, si no pel fet que moltes vegades els que planifiquen, davant dels reptes complexos, optem per eludir el camí. Això que anomenàvem en un grup de treball sobre el tema metropolità "gritos y susurros" – silencis i omissions- en la planificació territorial. No obstant cal persistir en la necessitat de no amagar el problema, perquè la complexitat, si alguna cosa ensenya, és que hem de saber combinar el present i el futur.

En aquest sentit molts són els interrogants. Un dels principals rau en el fet de com combinar les majors demandes d'infraestructura, necessitat de nous projectes amb un territori gairebé exhaurit, amb moltes dificultats de "replanificació. Tampoc hem de perdre de vista els veritables enrenous que patirem per l'obtenció de finançament necessari per respondre a aquests reptes. En altre direcció, per continuar posant exemples, la imprescindible harmonització entre desplegament d'infraestructures, ocupació del territori i sostenibilitat medi ambiental. En fi, seria llarg exposar el conjunt de contradiccions que apareixeran en un horitzó proper, i es fa molt necessari tenir-ho present, tant els polítics com els tècnics, acadèmics, intel·lectuals i, per descomptat, en un model de transparència i rigor que faci altament partícip a la pròpia ciutadania.

En aquest context, cal ser molt proactiu en aquest procés i impulsar una coordinació més efectiva el conjunts dels sistemes de planejament en el debat entre les institucions. Aquest nou enfocament es fa necessari en la mesura que tenim reptes ineludibles a curt termini. Enumerarem alguns dels més significatius:

- La necessitat d'aprofundir en els models urbanitzadors i els reptes de creixement policèntric, però sense caure en models no sostenibles, tot evitant el perill de saturació del sistema viari actual.

- Necessitat d'obrir el model i els mecanismes per debatre la instal·lació i emplaçament de determinades iniciatives que generen dificultats importants d'emplaçament per resistència de la població (NIMBY'S).
- Necessitat d'aprofundir en el debat sobre els espais naturals en el context metropolità, fent especial èmfasi en la casuística dels espais de transició entre els urbans i els naturals i la necessitat de donar-los un tractament específic. En aquest context el tema de la identificació entre ciutadania i espais referencials al territori cobra una dimensió cabdal.
- Necessitat d'abordar els temes d'habitatge des d'una perspectiva metropolitana.
- Necessitat de treballar els temes medi ambientals en nova perspectiva, particularment en els aspectes de disposició final dels RSU amb fórmules que superin la crisi actual, o el desplegament de polítiques autènticament innovadores en matèria de combat als riscos que esdevenen de processos lligats al canvi climàtic.
- Necessitat de superar els dèficits de planificació integral del conjunt de les infraestructures d'abastaments de serveis (aigües, telecomunicacions, energia..) en el territori, en particular determinats clústers amb forta necessitat de recursos d'aquesta mena.
- Perspectives del mapa d'infraestructures de transport relacionats amb previsions reals d'expansió del port, de creixement de l'aeroport i el tràfic aeroportuari, els sistemes d'accessos i comunicació dels sistemes viaris de l'àrea metropolitana, perspectives de transport de mercaderies i persones, noves modalitats de mobilitat, etc.

I els reptes institucionals?

Tornem al principi. Cal una àrea metropolitana institucionalment millor que ara? La magnitud dels problemes requereix tres coses: govern, autoritat i legitimitat. Aporta una futura àrea metropolitana unificada i amb més competències això? Si... però si som capaços d'atacar efectivament els problemes plantejats. La pregunta que segurament sorgirà és en què ens hem de fer més forts i efectius.

No hi ha cap dubte que potser el primer que hem d'assumir és la necessitat de continuar abordant en una perspectiva metropolitana determinats temes concrets però amb un posicionament adaptat als nous entorns que es presenten, amb forta inversió en matèria d'innovació en aquests temes: cohesió i convivència, mobilitat, tractament de residus, desenvolupament econòmic, clústers de producció i coneixement, models de creixement de I+D+i, , infraestructures, etc.

Es podria argumentar que molts d'aquests temes no en són nous. Però el que canvia en el fet d'aproximar-nos és la necessitat d'aprofundir en els processos de declivi del model de gestió centralistes per un model de major pes de l'àmbit metropolità i els governs locals. Això comporta emprendre el debat sobre l'homogeneïtat i l'heterogeneïtat dels projectes, serveis, models de gestió, sistemes concertació i cooperació, etc. I tot això sota l'òptica d'evitar greus

processos d'inequitat i ineficiència en els projectes, els serveis, les iniciatives i la relació entre els diversos territoris. Inevitablement aquest debat ens comporta a un debat sobre el rol de Barcelona, i la seva àrea com a capital de Catalunya en primer lloc, com a ciutat de primera magnitud econòmica, social i cultural en relació amb Espanya i en relació amb l'arc mediterrani i la relació amb el pentàgon central europeu (Londres, París, Milà, Hamburg, Frankfurt, Düsseldorf, Stuttgart, Munic).

Però, tot polemitzant obertament amb altres opinions que a vegades critiquen una "certa miopia metropolitana" envers a una posició més "d'estat" volem expressar sense cap mena de dubte que el debat sobre el paper en el món, no pot postergar el debat de com construir metròpolis aquí i ara, i que aquesta serà una aportació fonamental al paper de liderat imprescindible que Catalunya necessita de Barcelona i del seu àmbit territorial més proper. I això s'ha de fer des d'una postura ni paternalista, ni colonialista, ni tan sols condescendent. Barcelona s'ha de construir amb Catalunya, i bon exemple d'idees en aquest sentit són la pròpia proposta dels Jocs d'Hivern de 2022 com una forma d'entendre la necessitat de créixer tots i alhora.

I justament aquesta aproximació ens ha d'aportar l'expressió clara que no es pot postergar la redefinició del paper de cada institució que intervé en l'entorn metropolità per tal d'evitar duplicitats, solapaments, absència de coordinació, autoritat única en determinats temes. És aquesta la manera efectiva de crear un espai original i sobre posat a moltes de les contradiccions que hem viscut i encara vivim (rodalies, aigua, etc.). Això confirma que els elements a reforçar en la futura conformació són aquells que conformen l'epicentre dels reptes de governança: nous drets en l'espai metropolità, identitat metropolitana, estratègies metropolitanes, lideratge i posicionament proactiu envers els projectes, autoritat, construcció de legitimitat, foment de polítiques comunes.

Aquest procés només potser impulsat des d'un posicionament que contempli un ampli consens entre totes les institucions que estan presents al territori a fi i efecte d'augmentar la precisió de les estratègies, objectius i mesures. Incorporar el debat sobre la redefinició del mapa institucional de l'AMB en base a criteris de subsidiarietat i eficiència i noves perspectives de competències metropolitanes es fa imprescindible, així com necessitat de produir per a les instàncies de decisió institucionals una proposta de perspectives a mitjà i llarg termini sobre polítiques metropolitanes a Barcelona coherents amb els plantejaments globals que es plantegen des de les necessitats del territori.